

Határozatok Tára

GIOVANNI PITRUZZELLA
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2019. november 21.¹

C-584/18. sz. ügy

D. Z.

kontra

Blue Air – Airline Management Solutions SRL és társai

(az Eparchiako Dikastirio Lefkosias [larnakai kerületi bíróság, Ciprus] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Határellenőrzés, menedékjog és bevándorlás – A tagállamok külső határainak átlépése – 565/2014/EU határozat – Közvetlen hatály – 261/2004 rendelet – Visszautasított beszállás – Fogalom – Az úti okmányok megfelelőségének téves értékelése – A légi fuvarozók felelősségét korlátozó kikötések”

1. A jelen indítvány tárgyát képező előzetes döntéshozatal iránti kérelemben az Eparchiako Dikastirio Larnakas (larnakai kerületi bíróság, Ciprus) az 565/2014 határozat² és a 261/2004 rendelet³ értelmezésére vonatkozó öt kérdést terjeszti a Bíróság elé. E kérdések a D. Z. és a BlueAir – Airline Management Solutions S. R. L. (a továbbiakban: Blue Air) közötti jogvitában merültek fel, amelynek tárgyát D. Z. egy Larnakából (Ciprus) Bukarestbe (Románia) tartó járatra való beszállásának az utóbbi társaság által történő visszautasítása képezi.

Jogi keret

2. A Bolgár Köztársaság és Románia csatlakozásának feltételeiről, valamint az Európai Unió alapját képező szerződések kiigazításáról szóló okmány⁴ 4. cikkének (1) bekezdésével összhangban Románia 2007. január 1-jétől, az Unióhoz való csatlakozásának napjától kezdve köteles az 539/2001 rendelet⁵ I. mellékletében foglalt listán szereplő harmadik országok állampolgárai részére vízumkötelezettséget előírni. E cikk (2) bekezdése szerint a schengeni vívmányoknak az egységes tartózkodásra jogosító vízumok feltételeire és követelményeire, valamint a vízumok kölcsönös elismerésére és a tartózkodási engedélyek és vízumok közötti egyenértékűsége vonatkozó rendelkezései a csatlakozás időpontjától

1 Eredeti nyelv: olasz.

2 A személyek külső határokon történő, egyes okmányoknak a Bulgária, Horvátország, Ciprus és Románia által a területükön történő átutazás és a bármely 180 napos időszakban 90 napot nem meghaladó tervezett tartózkodás céljából kiadott nemzeti vízumaikkal egyenértékűként való egyoldalú elismerésén alapuló ellenőrzése egyszerűsített rendszerének bevezetéséről, valamint a 895/2006/EK és az 582/2008/EK határozat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2014. május 15-i 565/2014/EU európai parlamenti és tanácsi határozat (HL 2014. L 157., 23. o.).

3 A visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú késése [helyesen: jelentős késése] esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról és a 295/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. február 11-i 261/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 46., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 8. kötet, 10. o.; helyesbítés: HL 2019. L 119., 202. o.).

4 HL 2005. L 157., 203. o.

5 A külső határok átlépésekor vízumkötelezettség alá eső, illetve az e kötelezettség alól mentes harmadik országbeli állampolgárok országainak felsorolásáról szóló, 2001. március 15-i 539/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 81., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 65. o.). 2018. december 17-től az 539/2001 rendelet helyébe a 2018. november 14-i (EU) 2018/1806 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2018. L 303., 39. o.) lépett.

kezdődően kötelezőek Románia számára, jöllehet azokat csak az ilyen hatályú tanácsi határozat elfogadását követően kell Romániában alkalmazni. Románia tehát köteles a területére történő belépésre vagy az azon történő átutazásra jogosító nemzeti vízumokat kiadni a schengeni vívmányokat teljeskörűen végrehajtó tagállam által kiadott egységes vízummal, hosszú távú tartózkodásra jogosító vízummal vagy tartózkodási engedéllyel, illetve a schengeni vívmányokat Romániához hasonlóan még nem teljeskörűen végrehajtó tagállam, Ciprus, Bulgária vagy Horvátország által kiadott hasonló okmánnyal rendelkező harmadik országbeli állampolgárok részére. Annak elkerülése érdekében, hogy Romániának vagy az Unióhoz 2004. május 1-jén csatlakozott tagállamoknak indokolatlan adminisztratív terheket kelljen viselniük, a schengeni övezetbe való belépésüket megelőző szakaszban elfogadásra került a 895/2006,⁶ az 582/2008⁷ és végül utoljára az 565/2014 határozat, amely hatályon kívül helyezte az előbbi kettőt, és kizárólag Romániára, Bulgáriára, Ciprusra és Horvátországra vonatkozik.

3. Az alapeljárás tényállása megvalósulásának idején a mind Ciprus, mind Románia által alkalmazott 565/2014 határozat 1. cikkében „bevezeti a személyek külső határokon történő ellenőrzésének egyszerűsített rendszerét, amely lehetővé teszi Bulgária, Horvátország, Ciprus és Románia számára, hogy a területükön való átutazás vagy a bármely 180 napos időszakban 90 napot nem meghaladó tervezett tartózkodás céljából egyoldalúan a nemzeti vízumaikkal egyenértékűnek ismerjék el az e határozat 2. cikkének (1) bekezdésében, illetve 3. cikkében említett, az 539/2001 [...] rendelet szerint vízumkötelezettség alá tartozó harmadik országbeli állampolgárok részére kiadott okmányokat”.

4. Az 565/2014 határozat 2. cikkének (1) bekezdése alapján Bulgária, Horvátország, Ciprus és Románia a schengeni vívmányokat teljeskörűen végrehajtó tagállamok által kiadott, az ezen bekezdés a)–c) pontjában felsorolt okmányokat tekintheti saját nemzeti vízumaival egyenértékűnek, függetlenül az okmánnyal rendelkező személy állampolgárságától. E cikk (3) bekezdésével összhangban amennyiben „Bulgária, Horvátország, Ciprus vagy Románia” az 565/2014 határozat „alkalmazása mellett dönt, az (1) és (2) bekezdésben említett minden dokumentumot el kell ismerniük, függetlenül attól, hogy azt melyik tagállam adta ki, kivéve ha azok általuk el nem ismert úti okmányokba vagy olyan harmadik ország által kiadott úti okmányokba vannak illesztve, amellyel nincsenek diplomáciai kapcsolataik”.

5. Az 565/2014 határozat 3. cikkének (1) bekezdése alapján „[a]mennyiben Bulgária, Horvátország, Ciprus vagy Románia a 2. cikk alkalmazása mellett dönt”, „saját nemzeti vízumaikkal egyenértékűnek tekinthetik” az ugyanazon tagállamok által kiadott, az e bekezdés a) és b) pontjában felsorolt vízumokat és engedélyeket is, kivéve ha az említett vízumok és tartózkodási engedélyek az említett tagállamok által el nem ismert úti okmányokba vagy olyan harmadik ország által kiadott úti okmányokba vannak illesztve, amellyel nincsenek diplomáciai kapcsolataik. E cikk (2) bekezdése pontosítja, hogy a Ciprus által kiadott, egyenértékűnek elismerhető okmányok listája az 565/2014 határozat III. mellékletében található.

6. Az 565/2014 határozat 5. cikkének első bekezdésével összhangban „Bulgária, Horvátország, Ciprus és Románia e határozat hatálybalépéséről számított 20 munkanapon belül értesítik a Bizottságot, ha e határozat alkalmazása mellett döntenek. A Bizottság az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* közzéteszi a fenti tagállamok által közölt tájékoztatást.” 2014. szeptember 6-án a Bizottság az 565/2014 határozat 5. cikkének első bekezdésével összhangban a Hivatalos Lapban közzétette a Romániára vonatkozó

6 A személyek külső határokon történő, egyes dokumentumoknak a Cseh Köztársaság, Észtország, Ciprus, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Lengyelország, Szlovénia és Szlovákia által a területükön történő átutazás céljából kiadott nemzeti vízumaikkal egyenértékűként való egyoldalú elismerésén alapuló ellenőrzése egyszerűsített rendszerének bevezetéséről szóló, 2006. június 14-i 895/2006/EK európai parlamenti és tanácsi határozat (HL 2006. L 167., 1. o.).

7 A személyek külső határokon történő ellenőrzése egyszerűsített, egyes dokumentumoknak Bulgária, Ciprus és Románia által a területükön történő átutazás céljából kiadott nemzeti vízumaikkal egyenértékűként való egyoldalú elismerésén alapuló rendszerének bevezetéséről szóló, 2008. június 17-i 582/2008/EK európai parlamenti és tanácsi határozat (HL 2008. L 161., 30. o.).

következő tájékoztatást: „Románia végrehajtja az 565/2014/EU határozatot, és a határozat 3. cikkének megfelelően a román vízumokkal egyenértékűként ismeri el a Bulgária, Ciprus és Horvátország által kibocsátott, a határozat I., II. és III. mellékletében felsorolt nemzeti vízumokat és tartózkodási engedélyeket.”⁸

7. Az 539/2001 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy a rendelet I. mellékletében foglalt listán szereplő harmadik országok állampolgárai a tagállamok külső határainak átlépésekor vízumkötelezettség alá esnek. Kazahsztán szerepel e listán.

8. A 261/2004 rendelet 2. cikkének j) pontja szerint a „»visszautasított beszállás«: egy légi járaton az utasok szállításának megtagadása annak ellenére, hogy azok a 3. cikk (2) bekezdésében meghatározott feltételek mellett beszállásra jelentkeztek, kivéve ha beszállásukat észszerű indokok, úgymint egészségügyi, biztonsági vagy védelmi okok, illetve nem megfelelő úti okmányok miatt utasítják el”.

9. A 261/2004 rendelet 4. cikkének (3) bekezdése szerint „[a]mennyiben az utasok beszállását akaratum ellenére visszautasították, akkor az üzemeltető légi fuvarozó azonnal kártalanítja őket a 7. cikkel összhangban és segítséget nyújt nekik a 8. és 9. cikkel összhangban.”

10. A 261/2004 rendeletnek a „Korlátozás kizárása” címet viselő 15. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy „[a]z utasokkal szemben e rendelet szerint fennálló kötelezettségek nem korlátozhatók, illetve azok alól nem lehet mentesülni, nevezetesen a szállítási szerződésben szereplő eltérés vagy korlátozó kikötés alapján.”

Az alapügy, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

11. D. Z., az alapügy felperese kazah állampolgár. Az alapügy alperese, a Blue Air Cipruson 2015-ben nyilvántartásba vett román légitársaság, amely állandó telephelyet létesített e tagállamban.

12. 2015. szeptember 6-án D. Z. a larnakai repülőtérre ment, hogy a felperes egyik, a larnakai repülőtérrel a bukaresti repülőtérre közlekedő légi járatára felszálljon, amelyre megerősített foglalással rendelkezett. D. Z. bukaresti tartózkodása a 2015. szeptember 6. és 12. közötti időszakra vonatkozott volna, az utóbbi időpontra szólt a Bukarest–Larnaka visszaút egy másik légi fuvarozó járatával. D. Z. utazásának célja az ACCA (Association of Chartered Certified Accountants) két vizsgáján való részvétel volt, amelyeket szeptember 7-én tartottak Bukarestben.

13. Az alapügy tényállásának idején D. Z. Kazahsztán által kiadott érvényes útlevelel és a Ciprusi Köztársaság területén ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkezett, amelyet Nicosiában adtak ki 2015. június 15-én, és amely 2016. április 6-ig szólt. Még ha az előzetes döntéshozatalra utaló végzés nem is erősíti meg kifejezetten, nem tűnik vitásnak, hogy e tartózkodási engedély az 564/2014 határozat III. mellékletében foglalt listán⁹ szereplő, olyan engedélyek körébe tartozik, amelyeket Románia az 565/2014 határozat 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében elismer.

14. A Romániába való indulásának időpontját megelőzően D. Z. a romániai belépési vízum kiadása érdekében elektronikus úton kérelmet nyújtott be Románia igazságügyi minisztériumának internetes oldalán keresztül. A vonatkozó kérdőívre válaszolva D. Z. arról nyilatkozott, hogy a következő kategóriába tartozik: „I Hold a short-stay issued by Bulgaria, Cyprus or Croatia”. A romániai külügyminisztériumtól kapott válasz szerint nem kellett romániai belépési vízummal rendelkeznie, amennyiben a romániai tartózkodása bármely 180 napos időszakban nem haladta meg a 90 napot.

8 HL 2014. C 302., 1. o. Ugyanezen a napon hasonló tájékoztatást tettek közzé Ciprus tekintetében is, noha e tagállam kizárta az Azerbajdzsán és Törökország által kibocsátott úti okmányokba illesztett vízumok és tartózkodási engedélyek elismerését.

9 A szóban forgó tartózkodási engedély beletartozik az e melléklet „Tartózkodási engedélyek” címe alatt szereplő „Ideiglenes tartózkodási engedély (munkavállalás, látogatás, tanulmányok folytatása céljából)” első francia bekezdésben megjelölt kategóriájába.

15. Miután D. Z. időben megérkezett a larnakai repülőtérre, ott a Blue Air képviselőjeként Cipruson eljáró magántársaság alkalmazottai ellenőrizték úti okmányait. D. Z. az útlevelén és a ciprusi tartózkodási engedélyén kívül bemutatta a romániai vízum kiadása iránt a román külügyminisztérium internetes oldalán keresztül benyújtott kérelmét, és az elektronikusan érkezett választ, amely szerint nem kellett vízummal rendelkeznie a Romániába való belépéshez.

16. A D. Z. úti okmányainak ellenőrzését végző alkalmazottak telefonon felvették a kapcsolatot a Blue Air társaság bukaresti repülőtéren földi ellenőrzést végző személyzetével, és továbbították részükre a D. Z. által benyújtott valamennyi okmányt. A Blue Air társaság bukaresti repülőtér földi kiszolgáló személyzete (Ground Control) tagjának e-mailen továbbított válasza a következő volt: „I am sorry but they said that without a visa or a family member residence card, he can't enter Romania (Sajnálom, de azt mondták, hogy vízum vagy családtagnak kiállított tartózkodási kártya nélkül nem léphet be Romániába”.

17. E válaszra és arra figyelemmel, hogy D. Z. Romániába való elszállítása azt eredményezte volna, hogy közigazgatási és büntetőjogi szankciók terhe mellett a Blue Air társaságnak kellett volna őt azonnal Ciprusra visszaillesztania, arra vonatkozó született döntés, hogy nem engedélyezik D. Z.-nek a lefoglalt légi járatra való beszállását. A felperes azt kérte, hogy írásban adják át részére a repülőgépbe való beszállása visszautasításának indokait, amire sosem került sor. Emellett nem vitás, hogy D. Z. a Romániába való beutazásának megtagadását illetően sem kapott semmilyen írásbeli és indokolással ellátott választ a román hatóságoktól.

18. A kérdést előterjesztő bíróság előtt D. Z. a menettérti repülőjegye költségének, a bukaresti hotel foglalása költségének, a Bukarestbe történő utazásának elmulasztása miatt le nem tett vizsgái díjának, a munkáltatójától a bukaresti vizsgáira való felkészülésére kért és engedélyezett tanulmányi szabadsága miatt meg nem kapott fizetésének megfelelő összegű kártalanítást kér, valamint kéri a vizsgákra való szükségtelen felkészülése és az azokra való későbbi felkészülése miatt őt ért nem vagyoni kárának megtérítését, amely felkészülésre a vizsgáknak egy másik időpontban való ismételt letétele miatt kényszerült. D. Z. úgy véli, hogy mivel rendelkezett az 565/2014 határozattal összhangban kért valamennyi úti okmánnyal, és a román külügyminisztériumtól olyan választ kapott, amely szerint nem tartozik vízumkötelezettség alá, az alperes repülőgépére való beszállásának visszautasítására e határozat rendelkezéseinek és az alperessel kötött szerződésnek a megsértésével került sor.

19. A Blue Air azt hozza fel kifogásként, hogy D. Z.-nek rendelkeznie kellett volna a törvény vagy a rendeletek által előírt minden szükséges belépési vízummal, hogy a felperes tudta vagy tudnia kellett volna, hogy Romániában vízumkötelezettség alá tartozik, hogy a román hatóságok mérlegelési jogkörükben dönthettek úgy, hogy nem engedélyezik az országba való belépését, ha nem rendelkezik vízummal, és hogy az alperes nem felelős a belépésnek a román hatóságok által történő megtagadásáért. A Blue Air emellett a honlapján közzétett általános utazási feltételekre utal, amelyek kimerítően megállapítják, hogy a társaság nem felelős az utasnak az országba történő belépésének a célállomás szerinti tagállam hatóságai által történő megtagadásáért akár olyan okmányok miatt, amelyekkel az utasnak rendelkeznie kell, akár a célállomás szerinti állam törvényeinek, rendeleteinek vagy irányelveinek alkalmazása miatt.

20. Ezzel összefüggésben az Eparchiako Dikastirio Larnakas (larnakai körzeti bíróság, Ciprus) a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

„1) Helyes-e az az értelmezés, amely szerint az 565/2014 határozat közvetlen joghatásokat vált ki egyrészt a harmadik országok állampolgárainak azon jogát illetően, hogy a célállomás szerinti tagállam külső határainak átlépésekor ne tartozzanak a vízumkötelezettség alá, másrészt a célállomás szerinti, szóban forgó tagállam azon kötelezettségét illetően, hogy ne követelje meg e vízumot, amennyiben az előbbieket rendelkeznek a célállomás szerinti tagállam által alkalmazni vállalt 565/2014 határozat alapján kölcsönösen elismert vízumok és engedélyek listáján szereplő vízummal vagy tartózkodási engedéllyel?

- 2) Amennyiben a légi fuvarozó az indulási hely szerinti tagállam repülőterén közvetlenül és/vagy képviselői vagy megbízottjai útján visszautasítja egy utas beszállását arra történő hivatkozással, hogy a célállomás szerinti tagállam hatóságai megtagadták az e tagállamba való belépésének engedélyezését a beutazó vízum (*visa*) vélelmezett hiányában, megállapítható-e, hogy a légi fuvarozó a szóban forgó állam szerveként (*emanation of State*) látja el feladatát és jár el oly módon, hogy a károsult utas a célállomás szerinti tagállam bírósága előtt vele szemben hivatkozhat az 565/2014/EU határozatra annak bizonyítása érdekében, hogy jogosult további vízum nélkül belépni és pénzbeli kártalanítást követelni e jogának és következésképpen a fuvarozási szerződésének megsértése miatt?
- 3) Visszautasíthatja-e a légi fuvarozó közvetlenül és/vagy képviselői vagy megbízottjai útján egy harmadik ország állampolgárságával rendelkező utas beszállását a célállomás szerinti tagállam hatóságainak az ezen tagállam területére való belépést megtagadó határozata alapján anélkül, hogy azt megelőzően kiadott és/vagy átadott volna az említett állampolgár részére egy, a beléptetés megtagadásáról szóló, indokolással ellátott írásbeli határozatot (lásd a 2016/399/EK rendelet 14. cikkének (2) bekezdését, korábban az 562/2006/EK rendelet¹⁰ 13. cikkét, amely előírja a beléptetés megtagadásáról szóló megindokolt határozat kiadását) az alapvető jogok tiszteletben tartásának és különösen a károsult utas jogai bíróság előtti védelmének biztosítása érdekében (lásd ugyanezen rendelet 4. cikkét)?
- 4) Úgy kell-e értelmezni a 261/2004/EK rendelet 2. cikkének j) [pontját], hogy ki kell zárni annak hatálya alól az utas visszautasított beszállásának azon esetét, amikor a légi fuvarozó a »nem megfelelő úti okmányok« indoka alapján határoz így? Helyes-e az az értelmezés, amely szerint a visszautasított beszállás a rendelet hatálya alá tartozik, amennyiben a bíróság az egyes esetek különös körülményei alapján úgy határoz, hogy az úti okmányok megfelelőek voltak és a visszautasított beszállás indokolatlan vagy az európai jog megsértése miatt jogsértő volt?
- 5) Megfosztható-e az utas a 261/2004/EK rendelet 4. cikkének (3) bekezdésében foglalt kártalanításhoz való jogtól a légi fuvarozó felelősségének az úti okmányainak állítólagos meg nem felelése esetén történő kizárására vagy korlátozására vonatkozó kikötésre való hivatkozást követően, amennyiben e kikötés szerepel a légi fuvarozó szolgáltatásának nyújtására vonatkozóan előzetesen közzétett általános feltételek között? Ellentétes-e ugyanezen rendelet 15. cikkének a 14. cikkel összefüggésben értelmezett rendelkezésével a légi fuvarozó felelősségét korlátozó és/vagy kizáró kikötések alkalmazása?

21. A Bíróság alapokmányának 23. cikkével összhangban D. Z., a Blue Air, a német, a ciprusi és a holland kormány, valamint a Bizottság írásbeli észrevételeket nyújtott be. Ezen érintettek a Blue Air kivételével szóbeli észrevételeket is terjesztettek a Bíróság elé a 2019. szeptember 12-én tartott tárgyaláson.

Az elfogadhatóságról

22. A Blue Air vitatja az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságát, először mivel a ciprusi eljárásjogi rendelkezésekkel ellentétesen az eljárás feleit nem hallgatták meg az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdés tekintetében, másodszer mivel a kérdést előterjesztő bíróság nem ismertette az alkalmazandó nemzeti jogi rendelkezéseket, és harmadszor mivel e bíróság nem ismertette azon jogi és ténybeli elemeket, amelyek az uniós jog helyes alkalmazásához szükségesek. A német kormány a maga részéről kétségeket táplál az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik és ötödik kérdés elfogadhatósága tekintetében, mivel az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből nem tűnik ki, hogy az alapeljárás felperese hivatkozott volna a 261/2004 rendeletre.

¹⁰ A személyek határátlépésére irányadó szabályok közösségi kódexének (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) létrehozásáról szóló, 2006. március 15-i 562/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2006. L 105., 1. o.; helyesbítés: HL 2015. L 57., 19. o.).

23. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a nemzeti bíróság által saját felelősségére meghatározott jogszabályi és ténybeli háttér alapján – amelynek helyállóságát a Bíróság nem vizsgálhatja – az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell,¹¹ és a Bíróság csak akkor tagadhatja meg a nemzeti bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéséről való határozathozatalt, ha valamely uniós jogi szabály kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson.¹² A jelen ügyben egyik eset sem áll fenn. Ami az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik és ötödik kérdés relevanciáját illeti, megjegyzem, hogy még ha igaz is, ahogyan arra az előzetes döntéshozatalra utaló végzés kifejezetten utal, hogy az alapeljárás felperese nem hivatkozott a 261/2004 rendeletre, a kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor pontosította ugyanebben a végzésben, hogy a ciprusi jog lehetővé teszi, hogy az egyik fél részére akkor is kártérítést ítélhessen meg, ha e fél azt kifejezetten nem is követelte.

24. Emlékeztetek továbbá arra, hogy – még mindig az állandó ítélkezési gyakorlat alapján – a Bíróságnak nem feladata, hogy megvizsgálja, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatot a nemzeti jog bírósági szervezeti és eljárási szabályaival összhangban hozták-e meg.¹³

25. Azt javaslom a Bíróságnak, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett valamennyi kérdést nyilvánítsa elfogadhatónak.

Az ügy érdeméről

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről

26. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy az 565/2014 határozat közvetlen joghatásokat vált-e ki egyrészt abban az értelemben, hogy az 539/2001 rendelet 1. mellékletében foglalt listán szereplő harmadik országok állampolgárai részére biztosítani kell az ahhoz való jogot, hogy nem kell nemzeti vízummal rendelkezniük az e határozat egyik címzett tagállamának területére való belépéskor, amennyiben rendelkeznek az e tagállam által ezen határozat 3. cikke (1) bekezdésének b) pontjával összhangban egyenértékűként elismert tartózkodási engedéllyel, másrészt abban az értelemben, hogy e körülmények fennállása esetén kötelezettségként írja elő e tagállam részére, hogy ilyen vízum hiányában is biztosítsa a belépést.

27. A Blue Air, a német, a ciprusi és a holland kormány lényegében egyező érvek alapján azt javasolják a Bíróságnak, hogy nemleges választ adjon e kérdésre. A Bizottság ezzel szemben úgy véli, hogy igenlő választ kell adni e kérdésre.¹⁴

¹¹ Lásd például: 2016. március 10-i Flight Refund ítélet (C-94/14, EU:C:2014:148, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹² Lásd legutóbb: 2018. december 10-i Wightman és társai ítélet (C-621/18, EU:C:2016:999, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹³ Lásd legutóbb: 2018. december 10-i Wightman és társai ítélet (C-621/18, EU:C:2016:999, 30. pont).

¹⁴ Írásbeli észrevételei alapján úgy tűnik, hogy az alapeljárás felperese, aki átfogóan válaszolt a kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre, igenlő választ adott az 565/2014 határozat közvetlen (horizontális) hatályának elismerését illetően.

28. Ahogyan azt a Bíróság a híres Grad ítélet óta kiemeli, a határozatnak az EUMSZ 288. cikk által elismert kötelező erejével összeegyeztethetetlen lenne „annak elvi kizárása, hogy az érintett személyek a határozatban előírt kötelezettségekre hivatkozhatnak”. Azokban az esetekben, amikor a határozat révén egy vagy több tagállam kötelezettsége meghatározott magatartás tanúsítására irányul, „ezen aktus hatályát korlátozná, ha az érintett magánszemélyek nem hivatkozhatnának annak hatályára, és a nemzeti bíróságok nem vehetnék azt figyelembe [uniós] jogként”.¹⁵

29. Mindazonáltal ahhoz, hogy a határozatban a címzett tagállamok részére előírt kötelezettség közvetlen joghatást váltson ki ez utóbbiak és a magánszemélyek között, e kötelezettségnek feltétlennek és kellően pontosnak kell lennie.¹⁶ Az e kritériumok teljesülésének megállapítására irányuló vizsgálatot esetről esetre kell elvégezni, figyelemmel a bírósági eljárásban hivatkozni kívánt rendelkezés jellegére, céljára és szövegére.¹⁷

30. Mielőtt az 565/2014 határozat erre irányuló vizsgálatára áttérnék, meg kell említeni a német kormány által felhozott azon érvet, amely szerint e határozat rendelkezései közvetlen hatálya elismerésének lehetősége eredendően kizárt, mivel a határozat az igazgatás egyszerűsítésének előmozdítására korlátozódva nem magánszemélyek jogokkal való felruházására irányul.

31. Ezt az érvet véleményem szerint el kell utasítani.

32. Egyrészt a magánszemélyek jogainak vagy más kedvező alanyi jogi helyzetének egy határozat rendelkezései alapján a tagállamok részére előírt kötelezettséggel szemben történő elismerése e rendelkezések reflexhatását jelenti, amely nem feltétlenül a határozat egésze által konkrétan követett céltól függ.¹⁸ Másrészt a német kormány érvelésének kiindulópontját, amely szerint valamely uniós jogi norma közvetlen hatálya szükségszerűen a bírósági eljárásban arra hivatkozó személy jogainak¹⁹ az utóbbi általi elismeréséhez kapcsolódik, véleményem szerint cáfolja a Bíróság ítélezési gyakorlata.

33. Anélkül, hogy a közvetlen hatály különböző formáira és az uniós jog más fogalmaitól való elhatárolására vonatkozó jogtudományi vitába bocsátkoznék, annak kiemelésére szorítkozom, hogy a Bíróság már egy jó ideje elismerte, hogy az, hogy a magánszemélyek a tagállamok részére kötelezettséget előíró uniós jogi rendelkezésre hivatkozhatnak, nem függ attól, hogy az magánszemélyek jogokkal való felruházására irányul-e, legalábbis abban az esetben, amikor arra nem mint az azzal ellentétes nemzeti rendelkezés helyébe lépő rendelkezésre, hanem mint a nemzeti jogi rendelkezés és a nemzeti hatóság által elfogadott határozat vagy általa követett magatartás jogszerűségének kritériumaként hivatkoznak.²⁰ Az a körülmény, hogy sem a tagállamok részére címzett határozat azon rendelkezése, amelynek közvetlen hatályára valamely azzal ellentétes nemzeti közigazgatási határozattal szemben hivatkoznak, sem az azt magában foglaló jogi aktus nem arra irányul, hogy a magánszemélyek részére jogokat biztosítson, így önmagában nem tekinthető meghatározónak e hatály kizárása szempontjából.²¹

15 1970. október 6-i Grad ítélet (9/70, EU:C:1970:78, 5. pont).

16 1970. október 6-i Grad ítélet (9/70, EU:C:1970:78, 9. pont). Lásd még: 1990. december 12-i Kaefer és Procacci ítélet (C-100/89 és C-101/89, EU:C:1990:456, 24. pont); 1992. november 10-i Hansa Fleisch Ernst Mundt ítélet (C-156/91, EU:C:2007:423, 13. pont).

17 1970. október 6-i Grad ítélet (9/70, EU:C:1970:78, 6. pont).

18 Lásd ebben az értelemben: 1990. december 12-i Kaefer és Procacci ítélet (C-100/89 és C-101/89, EU:C:1990:456, 24. pont).

19 Írásbeli észrevételeinek 35. pontjában a német kormány a „subjektiv-öffentlichen Rechten” kifejezést használja.

20 Lásd az irányelveket illetően: 1982. január 19-i Becker ítélet (8/81, EU:C:1982:7, 25. pont); 1977. november 23-i Enka ítélet (38/77, EU:C:1977:190, 18. pont); 2000. szeptember 19-i Linster ítélet (C-287/98, EU:C:2000:468, 38–39. pont) és legújabban 2006. június 8-i Feuerbestattungsverein Halle ítélet (C-430/04, EU:C:2006:374, 28. pont); 2008. július 17-i Flughafen Köln/Bonn (C-226/07, EU:C:2008:429, 33. pont); 2011. november 17-i Aladzhov ítélet (C-434/10, EU:C:2011:750, 32. pont); 2012. szeptember 5-i Rahman és társai ítélet (C-83/11, EU:C:2012:519, 25. pont).

21 Szükséges ugyanakkor, hogy a magánszemélyek a nemzeti bíróság előtt érvényesíthető, ahhoz fűződő érdeke álljon fenn, hogy a tagállam részére előírt kötelezettséget tiszteletben tartsák.

34. A fentiek alapján tehát meg kell vizsgálni, hogy az 565/2014 határozat a címzett tagállamok részére kellően pontos és feltétlen, arra irányuló kötelezettséget keletkeztet-e, hogy a területükre való belépéshez és a területükön való ideiglenes tartózkodáshoz a nemzeti vízummal egyenértékűként ismerje el az e határozat 3. cikke (1) bekezdésének b) pontjában említett tartózkodási jogcímeiket.

35. A jelen ügyben a Bíróság előtt észrevételeket benyújtó kormányok által felhozott kétségek alapvetően a feltétlen jelleg követelményére vonatkoznak, mivel az 565/2014 határozat 3. cikkének (1) bekezdése felhatalmazza, de nem kötelezi a határozatban címzett tagállamokat arra, hogy egyoldalúan ismerjék el a saját vízumaikkal egyenértékűnek az e rendelkezés b) pontjában említett tartózkodási engedélyeket, és e felhatalmazás csak akkor érvényesül, ha e tagállamok arról döntenek, hogy a szóban forgó határozatot alkalmazzák.

36. Az 565/2014 határozat által felállítani kívánt²² egyoldalú elismerési rendszerben való részvétel tehát *szabadon választható*, amint azt a (7) preambulumbekkezdés kifejezetten kimondja. Emellett, noha e határozat 2. cikkének (3) bekezdése kimondja, hogy amennyiben a címzett tagállamok e határozat alkalmazása mellett döntenek, az (1) és (2) bekezdésben említett minden dokumentumot el kell ismerniük, függetlenül attól, hogy azt melyik tagállam adta ki, e határozat 3. cikkének (1) bekezdése további lehetőségként a 2. cikk alkalmazása mellett döntő tagállamokra bízta, hogy elismerik-e a nemzeti vízumaikkal egyenértékűnek az említett 3. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontjában felsorolt okmányokat is.

37. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely uniós rendelkezés akkor feltétlen, ha olyan kötelezettséget fogalmaz meg, amely nem tartalmaz feltételt, és nem függ – a végrehajtásában vagy hatályában – az Unió intézményeinek vagy a tagállamoknak semmilyen jogi aktusától.²³

38. E kritérium szigorú értelemben történő alkalmazása elkerülhetetlenül ahhoz vezetne, hogy az 565/2014 határozat rendelkezéseit és különösen annak 3. cikkét úgy kellene tekinteni, hogy nem teljesíti az ítélkezési gyakorlat által elvárt feltétlen jelleg követelményét.

39. Egyrészt ugyanis a személyek külső határokon történő egyszerűsített ellenőrzésének e határozat által bevezetett rendszere nem alkalmazható a határozatban címzett tagállamokra nézve, kivéve, ha azok ahhoz kifejezett nyilatkozatban hozzájárulnak.²⁴ Másrészt e hozzájárulás megadása esetén az e határozat 3. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontjában felsorolt okmányoknak a nemzet vízumokkal való egyenértékűsége nem következik automatikusan, hanem megköveteli az érintett tagállam további kifejezett elismerését. Emellett e tagállamnak a 3. cikk (1) bekezdésével összhangban lehetősége van arra, hogy ezen elismerést kizárja, ha a vízumok és tartózkodási engedélyek bizonyos úti okmányokba vannak illesztve. Meg kell tehát állapítani, hogy az 565/2014 határozat a címzett tagállamok részére nem ír elő az egyenértékűség elismerésére vonatkozó feltétlen kötelezettséget, sem pedig az e határozat által felállított egyszerűsített rendszerben való kötelező részvételt.

40. Úgy vélem ugyanakkor, hogy nem helyes ezen egyedüli megállapítás alapján lezárni az elemzést.

²² Lásd e határozat (9) és (10) preambulumbekkezdését és 1. cikkét.

²³ Lásd ebben az értelemben: 1994. február 23-i Comitato di coordinamento per la difesa della cava és társai ítélet (C-236/92, EU:C:1994:60, 9. pont); 2006. október 26-i Pohl-Boskamp ítélet (C-317/05, EU:C:2006:684, 41. pont).

²⁴ Lásd az 565/2014 határozat 5. cikkét.

41. A Bíróság ítélkezési gyakorlatából ugyanis kitűnik, hogy önmagában az a tény, hogy az uniós jogi rendelkezést a *hatályosulásához* egy másik aktusnak kell kiegészítenie, nem zárja ki, hogy az abban foglalt szabályt, amely önmagában világos és pontos kötelezettséget ír elő, úgy kell tekinteni, hogy mivel az a szóban forgó tagállamra nézve kötelező,²⁵ feltétlen a tekintetben, hogy a bírósági eljárásban arra az azzal ellentétes nemzeti rendelkezés vagy nemzeti hatósági határozat jogszerűségének kritériumaként hivatkozzanak.²⁶ Ugyanez érvényes arra az esetre is, amikor e rendelkezés alkalmazása valamely határidőtől²⁷ vagy feltételtől²⁸ függ.

42. Az 565/2014 határozat esetében a tagállamnak a határozat által felállított rendszerhez való csatlakozása – amelyről a határozat 5. cikkével összhangban a Bizottságot értesíteni kell, és amely a Hivatalos Lapban való közzététel tárgyát képezi – a 2. cikk (3) bekezdése értelmében azt a kötelezettséget eredményezi, hogy a szóban forgó tagállam a csatlakozásakor meghatározott kivételeken túl elismeri az e cikk (1) és (2) bekezdésében felsorolt valamennyi okmányt, anélkül hogy a kibocsátó tagállamok között különbséget tenne.²⁹ Azt követően, hogy *az érintett tagállam a határozat alkalmazása mellett döntött*, a határozat 2. cikkének (3) bekezdésében foglalt korlátok mellett megjelölve az egyenértékűség elismerése alóli kivételeket, az, ha a határozatot nem tekintenék úgy, hogy amellet, hogy világos és egyértelmű, feltétlen jellegű is, a jelen indítvány 37. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat túlzottan formális alkalmazását jelentené.

43. Az elemzés ugyanakkor bonyolódik, amikor az 565/2014 határozat 2. cikkéről áttérünk a 3. cikkére. Ahogyan az ugyanis a fentiekben már említésre került, e cikk nem ír elő a hivatkozott 2. cikk (3) bekezdésében foglalthoz hasonló olyan kötelezettséget a címzett tagállamok részére, hogy a nemzeti vízumakkal egyenértékűnek ismerjék el az ott említett valamennyi okmányt, hanem a döntésükre bízzák ezen elismerést.

44. Figyelemmel Románia azon határozatára, amely szerint egyoldalúan elismeri az 565/2014 határozat 3. cikke (1) bekezdésének b) pontjában említett tartózkodási engedélyeket, és amelyről az érintett tagállam értesítette a Bizottságot, valamint amelyet ez utóbbi ezt követően közzétett a Hivatalos Lapban, úgy tekinthető-e, hogy az 539/2001 rendelet 1. mellékletében szereplő listán szereplő harmadik ország állampolgára, aki az elismerés tárgyát képező engedélyek körébe tartozó tartózkodási engedéllyel rendelkezik, a román hatóságok által az e tagállamba való belépés arra hivatkozással történő visszautasítása tárgyában hozott határozat jogszerűségének vitatása érdekében, hogy nem rendelkezett nemzeti vízummal, hivatkozhat a fenti 3. cikkre?

45. Véleményem szerint az e kérdésre adott igenlő válasz nem ellentétes a jelen indítvány 37. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlattal, sem pedig az 565/2014 határozat 3. cikkének (1) bekezdésében foglalt széles mérlegelési jogkörrel, amelyet az az ott említett okmányok egyenértékűségének elismerését illetően a határozatban címzett tagállamok számára biztosít.

25 Lásd: 1992. november 10-i Hansa Fleisch Ernst Mundt ítélet (C-156/91, EU:C:2010:423, 20. pont).

26 Ilyen volt többek között az 1970. október 6-i Grad ítélet (9/70, EU:C:1970:78). alapjául szolgáló ügy.

27 Lásd: 1992. november 10-i Hansa Fleisch Ernst Mundt ítélet (C-156/91, EU:C:2010:423, 19. pont).

28 Lásd: 1990. december 12-i Kaefer és Procacci ítélet (C-100/89 és C-101/89, EU:C:1990:456, 27. pont), amelyben a 86/283 határozatban hivatkozott rendelkezésben előírt kötelezettségre a kölcsönösség feltétele vonatkozott.

29 Ebben az értelemben lásd a 2013. június 21-i bizottsági javaslatot; COM(2013) 441 végleges, 3. o.

46. Ugyanis, még ha az uniós jogi rendelkezés feltétlen jellegének ahhoz szükséges követelménye, hogy a bírósági eljárásban hivatkozassanak rá, fordított arányban is áll a tagállamok mérlegelési jogkörének terjedelmével,³⁰ a Bíróság gyakran inkább e jogkör gyakorlásának módjára, és nem annak terjedelmére³¹ helyezi a hangsúlyt, különösen amikor e rendelkezés „közvetlen ellentétes hatályára” hivatkoznak.³² Úgy tűnik tehát, hogy a többé vagy kevésbé széles mérlegelési jogkör, amelyet a szóban forgó rendelkezés a tagállamok számára biztosít, nem vezet elkerülhetetlenül annak kizárásához, hogy a bírósági eljárásban arra a nemzeti jogi rendelkezések vagy a nemzeti közigazgatási hatóságok aktusainak vagy magatartásának jogszerűségi szempontjaként hivatkozassanak.³³ Ugyanebből a nézőpontból, inkább tartalmilag, mintsem formailag a Bíróság emellett pontosította, hogy mivel egy irányelv rendelkezéseiről van szó, nem igazolt a magánszemélyek azon jogának kizárása, hogy e rendelkezésekre a nemzeti bíróságok előtt azt követően hivatkozassanak, hogy az érintett tagállam az ezen irányelv átültetése során biztosított (akár széles) mérlegelési jogkörével élt.³⁴

47. A jelen indítvány 44. pontjában szereplő kérdésre adott válasz tehát lényegében attól a kérdéstől függ, hogy ha az érintett tagállam az 565/2014 határozat 3. cikkének alkalmazásáról anélkül dönt, hogy kivételeket jelölne meg, ahogyan Románia is tette, e tagállam köteles-e elismerni az e cikk (1) bekezdésében említett okmányoknak a nemzeti vízumokkal való egyenértékűségét anélkül, hogy esetről esetre dönthetne attól, hogy elismeri-e azokat, vagy sem..

48. A Bíróság által a tárgyaláson folytatott meghallgatáson a német és a ciprusi kormány nemleges választ adott. Én mindazonáltal nem vagyok meggyőződve a válaszról.

49. Az a körülmény, hogy az 565/2014 határozat által bevezetett rendszer a címzett tagállamok egyoldalú elismerésén alapul, nem hagyhatja figyelmen kívül azt a tényt, hogy a határozat közös szabályokat állít fel a külső határok ellenőrzése terén, és hogy e szabályok célja az ellenőrzések egyszerűsítése. Márpedig e céllal és végső soron e határozat hatékony érvényesülésével ellentétes lenne úgy tekinteni, hogy az e határozat által bevezetett rendszerhez való csatlakozásról döntő és e döntésről a Bizottságot értesítő tagállamok az egyes esetekben ezt követően eltérhetnek attól, megtartva azon lehetőségüket, hogy az 539/2001 rendelet 1. mellékletében foglalt listán szereplő harmadik országnak az 565/2014 határozat 3. cikkében foglaltak egyikét képező, szabályosan kiadott, érvényes okmánnyal rendelkező állampolgárának beutazását azzal az indokkal utasítsák vissza a határon, hogy nem rendelkezik a belépés és átutazás céljából kiadott nemzeti vízummal. Az 565/2014 határozat ilyen értelmezése emellett ellentétes lenne a jogbiztonság elvével is, amelyet a tagállam által a Bizottság részére megküldött értesítésnek az e határozat 5. cikke értelmében történő közzététele kíván védeni.

50. Ebből az következik, hogy ha a szóban forgó tagállam azon szándékáról értesítette a Bizottságot, hogy alkalmazza az 565/2014 határozatot, és elismeri a 3. cikkének (1) bekezdésében felsorolt okmányoknak a nemzeti okmányokkal való egyenértékűségét, köteles a meghozott döntéshez alkalmazkodni.

30 A Bíróság ugyanis megerősítette az 1990. december 12-i Kaefér és Procacci ítéletben (C-100/89 és C-101/89, EU:C:1990:456, 26. pont), hogy a rendelkezés feltétlen, mivel a tagállamok számára nem hagy mérlegelési jogkört.

31 Lásd például az irányelveket illetően: 2004. október 5-i Pfeiffer és társai ítélet (C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, 105. pont); 2007. június 28-i JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust és The Association of Investment Trust Companies (C-363/05, EU:C:2007:391, 59. és 60. pont).

32 Ami az irányelveket illeti, lásd többek között: 1996. október 24-i Kraaijeveld és társai ítélet (C-72/95, EU:C:1996:404, 59–61. pont); 2000. szeptember 19-i Linster ítélet (C-287/98, EU:C:2000:468, 36. és 37. pont, valamint Léger főtanácsnok indítványa, C-287/98, EU:C:2000:3, 73. és azt követő pontok); 1996. március 7-i Associazione Italiana per il WWF és társai ítélet (C-118/94, EU:C:1996:86, 17–26. pont); 2014. május 15-i Almos Agrárkülkereskedelmi ítélet (C-337/13, EU:C:2014:328, 34. pont); 2004. szeptember 7-i Waddenvereniging és Vogelbeschermingsvereniging ítélet (C-127/02, EBHT 2004., I-7405. o., 66. pont), továbbá Bot főtanácsnok Rahman és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-83/11, EU:C:2012:174, 81. pont). Ami a határozatokat illeti, lásd: 1992. november 10-i Hansa Fleisch Ernst Mundt ítélet (C-156/91, EU:C:2010:423, 15. pont).

33 Lásd még, továbbra is az irányelveket illetően: 2008. július 17-i Flughafen Köln kontra Bonn ítélet (C-226/07, EU:C:2008:429, 33–33. pont); 2015. október 6-i T-Mobile Czech Republic és Vodafone Czech Republic ítélet (C-508/14, EU:C:2015:657, 53. pont).

34 Lásd: 2001. október 18-i Gharehveran ítélet (C-441/99, EU:C:2016:551, 39–44. pont).

51. E következtetés nem ellentétes az 565/2014 határozat (7) preambulumbekzdésével, amely szerint az e határozat által bevezetett rendszerben történő részvétel nem állapíthat meg „a [vonatkozó] [...] csatlakozási okmányban meghatározott, a tagállamokra vonatkozó kötelezettségekhez képest többletkötelezettségeket”. E határozat és az általa bevezetett, a címzett tagállamok által önkéntesen választott egyszerűsített rendszer célja ugyanis az, hogy enyhítsék a tagállamok csatlakozási okmányaiban előírt azon kötelezettségét, hogy következetesen megköveteljék az 539/2001 rendelet 1. mellékletében említett harmadik országok állampolgáraitól a belépés és átutazás céljából kiadott vízumot, és csökkentsék az e kötelezettség által a kibocsátó tagállam szigorú ellenőrzésének már alávetett személyek terhére előidézett adminisztratív terheket.

52. A fenti megfontolások alapján azt javasolom a Bíróságnak, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre azt a választ adja, hogy az 565/2014 határozatot úgy kell értelmezni, hogy az a határozatban címzett tagállam, amely az e határozat 3. cikkének (1) bekezdésében foglalt okmányoknak a nemzeti vízumaival való egyenértékűségének elismeréséről kivételek előírása nélkül döntött, és a határozat 5. cikkével összhangban arról a Bizottságot értesítette, ezen értesítésnek a Hivatalos Lapban való közzétételének napjától az 539/2001 rendelet 1. mellékletében említett harmadik országok azon állampolgárainak a határon való belépését, akik az említett 3. cikk (1) bekezdésében foglaltak egyikét képező, szabályosan kiadott, érvényes okmánnyal rendelkeznek, nem utasíthatja vissza kizárólag azon az alapon, hogy nem rendelkeznek nemzeti vízummal. A harmadik ország azon állampolgára hivatkozhat az elutasító határozat jogszerűségének vitatása céljából az 565/2014 határozatra, akinek az említett körülmények között visszautasították a tagállam területére való belépését vagy az azon való átutazását.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdéstről

53. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy azt a légi fuvarozót, amely közvetlenül vagy az indulási repülőtéren alkalmazott képviselői útján visszautasítja az utas beszállását a célállomás szerinti tagállam hatóságainak az ezen tagállam területére való belépést a nemzeti vízum hiánya miatt megtagadó határozata alapján, olyan tagállami szervnek kell-e tekinteni, amellyel szemben a szóban forgó utas hivatkozhat az 565/2014 határozat rendelkezéseire a fuvarozási szerződés megsértésével okozott károk megtérítése érdekében. Más szóval a tekintetében kéri a Bíróság határozathozatalát, hogy a magánszemély hivatkozhat-e a bírósági eljárásban a határellenőrzésekre vonatkozó másodlagos jog valamely aktusa, a jelen ügyben az 565/2014 határozat által a célállomás szerinti tagállam részére előírt kötelezettségekre azon társasággal szemben, amellyel légifuvarozási szerződést kötött.

54. Itt rögtön megjegyzem, hogy a holland kormányhoz hasonlóan nehézségbe ütközöm e kérdés értelmének teljes körű megértése tekintetében, figyelemmel az alapjogvita lényegében szerződéses jellegére. Azzal ugyanis, hogy D. Z. nem szállt fel a gépre, a Blue Air nem nyújtotta azt a szolgáltatást, amelyet az az előbbivel kötött fuvarozási szerződés alapján nyújtani lett volna köteles. Az a kérdés ugyanis, hogy e magatartás eredményezheti-e a nemteljesítés miatti felelősséget, és hogy ezen vagy más jogcímen biztosít-e jogot D. Z. részére az elszenvedett károk megtérítésének követelésére vonatkozóan, független attól, hogy D. Z. a Blue Air társasággal szemben érvényesítheti-e Romániának az 565/2014 határozattal bevezetett rendszer alapján fennálló kötelezettségeit, amely határozat tekintetében e tagállam a rendszerhez csatlakozásról döntött.

55. A fentiek alapján, ahogyan D. Z. kivételével a jelen ügyben észrevételeket benyújtó valamennyi érdekelt fél is vélekedik, úgy vélem, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre nemleges választ kell adni.

56. A határozat kötelező jellege ugyanis, amelyen a nemzeti bíróság előtti hivatkozás lehetősége alapul,³⁵ csak a határozat címzettjeinek minősülő tagállamok tekintetében érvényesül. A tagállamok részére címzett határozat tehát önmagában nem keletkeztethet kötelezettségeket a magánszemély vonatkozásában, és arra nem lehet hivatkozni a magánszemélyek egymás közötti jogvitájában.³⁶

57. Még ha a Farrell ítélet³⁷ 27. pontjában a Bíróság pontosította is, hogy magánszemély hivatkozhat a közvetlen joghatás kiváltására alkalmas másodlagos uniós jogi rendelkezésekre „azon szervezettel vagy szervvel szemben, amely az állam felügyelete vagy ellenőrzése alatt áll, vagy a magánszemélyek közötti jogviszonyokra alkalmazandó szabályokból következőkhöz képest többletjogosultságokkal rendelkezik”,³⁸ ezen ítélkezési gyakorlat nem alkalmazható a jelen alapeljárás körülményei között.

58. Ahogyan azt a Bizottság helyesen kiemelte, sem a légitársaságok, sem az előbbieket azon alkalmazottjai, képviselői vagy megbízottjai, akik ellenőrzik az úti okmányok megfelelőségét az indulási hely szerinti tagállam repülőterén, nem minősülhetnek a határellenőrzési feladatok ellátásával megbízott személyeknek. E jogalanyok tehát nem jogosultak a harmadik országbeli állampolgároknak a célállomás szerinti tagállam területére való belépésének visszautasítására vagy engedélyezésére.

59. Bár igaz, hogy az 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló, Schengenben 1990. június 19-én aláírt egyezmény³⁹ 26. cikke (1) bekezdésének b) pontja és az e cikk végrehajtására vonatkozó feltételek kiegészítéséről és pontosításáról szóló 2001/51 irányelv⁴⁰ alapján a külföldi állampolgárokat a tagállamok területén szállító fuvarozó különös ellenőrzési kötelezettség hatálya alá tartozik,⁴¹ és többek között köteles „megtenni minden szükséges intézkedést, hogy megbizonyosodjék arról, hogy a légi vagy tengeri úton szállított külföldi rendelkező-e” a tagállamok „területére történő beutazáshoz szükséges úti okmányokkal”. Emellett e cikk (2) bekezdése alapján a tagállamok kötelezettséget vállalnak arra, hogy szankciókat vezetnek be azokkal a fuvarozókkal szemben, akik harmadik államból légi vagy tengeri úton olyan külföldieket szállítanak a területükre, akik nem rendelkeznek a szükséges úti okmányokkal.⁴²

60. Mindazonáltal e kötelezettségeknek és szankcióknak az uniós és/vagy nemzeti jog által történő előírása nem jelenti azt, hogy az utasok úti okmányainak az indulási hely szerinti tagállam repülőterén való beszállást megelőző ellenőrzését annak biztosítása érdekében elvégző légi fuvarozók, hogy az utasok rendelkezzenek a célállomás szerinti tagállam területére való belépéshez szükséges

35 1970. október 6-i Grad ítélet (9/70, EU:C:1970:78, 5. pont).

36 Lásd ebben az értelemben az irányelveket illetően: 1986. február 26-i Marshall ítélet (152/84, EU:C:1986:84, 48. pont).

37 2017. október 10-i ítélet (C-413/15, EU:C:2013:745).

38 Lásd még: 1990. július 12-i Forster és társai ítélet (C-188/89, EU:C:2000:313, 20. pont).

39 HL 2000. L 239., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 2. kötet, 9. o.; helyesbítés: HL 2015. L 167., 94. o.

40 Az 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény 26. cikkében foglalt rendelkezések kiegészítéséről szóló, 2001. június 28-i 2001/51/EK tanácsi irányelv (HL 2001. L 187., 45. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 160. o.).

41 A légitársaságok által lefolytatott ellenőrzések három típusra oszthatók: i. a személyazonosság ellenőrzése gazdasági célból a *check-in* időpontjában, a névre szóló jeggyel rendelkező utasok vagy a többek között valamely árcsökkentésre jogosultként megjelenő személyek személyazonosságának ellenőrzése; ii. a biztonsági okokból lefolytatott ellenőrzések kivételes esetek és körülmények esetén, mint például az utasnak a közrendet és a többi utas biztonságát veszélyeztető magatartására vonatkozó gyanú esetén; iii. a fuvarozók azon esetben fennálló felelősségével kapcsolatos jogi szabályozás keretében kiszabható szankciók elkerülésére irányuló ellenőrzések, amikor az a szükséges úti okmányok nélkül utazó személyeket szállít, lásd ebben az értelemben a személyazonosságának a Charles de Gaulle repülőterén az Air France által a beszállást megelőzően elvégzett szisztematikus ellenőrzésére vonatkozó parlamenti kérdésre Vitorino akkori biztos által 2001. június 5-én adott választ, elérhető: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2001-1486&language=IT>.

42 A 2014. szeptember 4-i Air Baltic Corporation ítélethez (C-575/12, EU:C:2014:2155) vezető ügy e közigazgatási szankciók egyikének a litván hatóságok által az Air Baltic társaságra való alkalmazására vonatkozott. A szankciónak a magyar hatóságok által a Ryanair társaságra való alkalmazására vonatkozó másik ügy jelenleg folyamatban van a Bíróság előtt (lásd: C-754/18. sz. Ryan Air Designated Activity Company ügy).

okmányokkal, e tagállam szervének minősülnének, sem pedig azt, hogy ezen ellenőrzések „határforgalom-ellenőrzésnek” minősülnének a schengeni határellenőrzési kódex értelmében,⁴³ vagy hogy e fuvarozók alkalmazottjai, képviselői vagy megbízottjai megegyeznének az e kódex értelmében vett „határőrökkel”.⁴⁴

61. Ahogyan az a német kormány helyesen megjegyzi, a Touring Tours und Travel e Sociedad de Transportes⁴⁵ ítélet nem teszi lehetővé ettől eltérő következtetés levonását. Még ha igaz is, hogy ebben az ítéletben a Bíróság megállapította, hogy úgy kell tekinteni, hogy az úti okmányoknak a schengeni övezetben menetrend szerinti határon átnyúló szolgáltatást nyújtó autóbusz-közlekedési vállalkozás által bírság terhe mellett a tagállam által előírt általános törvényi kötelezettség vagy a tagállam rendőri szerve által elfogadott egyedi határozat alapján elvégzendő ellenőrzésére e hatóságok „utasítására és ellenőrzése mellett” kerül sor annak ellenére, hogy e vállalkozás nem rendelkezik közhatalmi jogosítványokkal. Mindazonáltal e megállapítás az ezen ítélet alapjául szolgáló ügy összefüggéseire korlátozódik, amelyben a Bíróságtól annak megállapítását kérték, hogy a fent említett ellenőrzés a jelenleg érvényes schengeni határellenőrzési kódexet megelőző 562/2006 rendelet 21. cikke a) pontjának alkalmazási körébe tartozik-e, és hogy az a határforgalom-ellenőrzéssel egyenértékű joghatással bíró „rendőrségi hatáskör gyakorlásának” minősül-e. Ez tehát nem teszi lehetővé olyan következtetések levonását, miszerint az úti okmányok ellenőrzését a beszállást megelőzően elvégző légi fuvarozók a Farrell ítélet 27. pontja értelmében vett szervezetnek vagy szervnek minősülhetnek.⁴⁶

62. A fentiekben kifejtett indokok alapján úgy vélem, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az a légi fuvarozó, amely közvetlenül vagy képviselői útján az indulási hely szerinti tagállam repülőterén arra hivatkozással visszautasítja egy utas beszállását, hogy a célállomás szerinti tagállam hatósága a nemzeti vízum hiánya miatt megtagadta a belépést, nem tekinthető ezen tagállam olyan szervének, amellyel szemben a szóban forgó utas hivatkozhat az 565/2014 határozatot végrehajtó tagállamok részére előírt kötelezettségekre.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésről

63. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy a légi fuvarozó közvetlenül vagy képviselői vagy megbízottjai útján az indulási hely szerinti tagállam repülőterén visszautasíthatja-e egy utas beszállását arra történő hivatkozással, hogy a célállomás szerinti tagállam hatósága visszautasította a belépést, anélkül hogy e hatóságok írásbeli és indokolással ellátott határozatot hoztak volna, és arról értesítették volna az érintettet az 562/2006 rendelet 13. cikkével összhangban.

64. Úgy tűnik számomra, hogy ezen előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés is túllépi azt a szerződéses keretet, amelybe az alapjogvita illeszkedik.

43 A személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről szóló, 2016. március 9-i (EU) 2016/399 európai parlamenti és tanácsi rendelet (Schengeni határellenőrzési kódex) (HL 2016. L 77., 1. o.). Az említett kódex 2. cikkének 11. pontjában foglalt meghatározás szerint a „határforgalom-ellenőrzés” fogalma „a határátkelőhelyeken végzett ellenőrzés annak megállapítására, hogy a személyek, beleértve az azok birtokában lévő közlekedési eszközöket és tárgyakat, beléptethetőek-e a tagállamok területére, illetve elhagyhatják-e azt”. Ebben az értelemben lásd: 2018. december 13-i Touring Tours und Travel és Sociedad de Transportes ítélet (C-412/17, EU:C:2018:1005, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), amelyben a Bíróság megállapította, hogy nem minősül határforgalom-ellenőrzésnek az úti okmányoknak a fuvarozó vállalkozások által a határon átnyúló autóbuszos fuvarozás során elvégzett ellenőrzése, amennyiben arra valamely tagállam területén, a jelen esetben annak a tagállamnak a területén kerül sor, ahol az utasok a határátlépést magában foglaló utazás megkezdésekor felszállnak az autóbuszra, és nem „a határokon” vagy „a határátlépés pillanatában”.

44 Az említett kódex 2. cikkének 14. pontjában foglalt meghatározás szerint a „határőr” fogalma akként határozható meg, mint „olyan tisztviselő, akit a nemzeti joggal összhangban a határátkelőhelyen, az államhatáron vagy az államhatár közvetlen közelében teljesít szolgálatot, és aki e rendelettel és a nemzeti joggal összhangban határ-ellenőrzési feladatokat végez”.

45 2018. december 13-i ítélet (C-412/17, EU:C:2018:1005, 48. és 49. pont).

46 2017. október 10-i ítélet (C-413/15, EU:C:2017:745).

65. Azon utas beszállásának a légitársaság által történő visszautasítása, aki e társasággal fuvarozási szerződést kötött, még abban az esetben is, ha ez a visszautasítás a célállomás szerinti tagállam hatósága által hozott azon határozaton alapul, amely szerint ezen utas nem léphet be e tagállam területére, minden esetben szerződéses magatartást jelent. Ahogyan ugyanis az az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre adott válaszban már említésre került, az úti okmányoknak a légitársaságok által az uniós vagy nemzeti jog alapján lefolytatandó ellenőrzése nem minősül határforgalom-ellenőrzésnek, és a beszállás visszautasítása nem egyezik meg a célállomás szerinti tagállam területére való belépés visszautasításával, még ha azonos joghatással bírnak is, mivel az utasnak megtiltják az említett területre való belépését.

66. Az a körülmény, hogy a beszállás visszautasítását a légitársaság azon szándéka igazolja, hogy ne sértse meg a repülőjárat célállomása szerinti tagállam bevándorlásra vonatkozó nemzeti szabályozását, mivel akár büntetőjogi szankciónak tenné ki magát, ha az e tagállam határának átlépéséhez szükséges okmányokkal nem rendelkező utast szállítana, *nem módosítja ezen visszautasítás szerződéses jellegét*.

67. Ebből az következik, hogy az utas beszállásának visszautasításával a légitársaságnak ezen utassal szemben a vele kötött fuvarozási szerződés megsértéséből eredő következményekkel – amelyeket a szerződéses feltételek és a szerződésre alkalmazandó törvény alapján kell értékelni –, valamint ahogyan azt később láthatjuk, a 261/2004 rendeletben foglalt következményekkel kell számolnia, amennyiben teljesülnek az annak alkalmazásához szükséges előfeltételek.

68. Ezzel összefüggésben a célállomás szerinti tagállam hatósága által megszerzett információk, valamint e hatóságok ajánlásai és az e hatóságok által az utasnál lévő úti okmányoknak a szóban forgó tagállamba való belépéshez szükséges okmányoknak való meg nem felelésére vonatkozóan tett állásfoglalás csupán olyan tényezők, amelyek alapján a légitársaság szerződéses magatartását alakítja, azon tényezőkhöz hasonlóan, amelyekhez az alkalmazandó szabályozás közvetlen vizsgálatából vagy az esetleges adatbázisok lekérdezése alapján juthat.

69. Mindenesetre meg kell jegyezni, hogy ellentétben azzal, amire a Blue Air társaság az írásbeli észrevételeiben hivatkozott, nem tekinthető úgy, hogy D. Z.-vel szemben a román területre való belépés visszautasítása tárgyában határozatot hoztak arra való hivatkozással, hogy nem rendelkezett az e tagállam határának átlépéséhez szükséges okmányokkal. Egy ilyen határozatot ugyanis csak az illetékes román hatóságok fogadhattak volna el az 562/2006 rendelet II. fejezete alapján lefolytatott határforgalom-ellenőrzés keretében - ami feltételezte volna D. Z. határon való jelenlétét - az e rendelet 13. cikkében előírt lényeges eljárási szabályok tiszteletben tartása mellett. A Blue Air állításával szemben még kevésbé tekinthető úgy, hogy D. Z.-vel szemben a román területre való belépés visszautasítása tárgyában „jogerős” határozatot hoztak volna az e célból kért okmányok megfelelőségének hiánya miatt, mivel D. Z. nem kapott értesítést az illetékes román hatóságoktól egyetlen ilyen értelmű határozatról sem, és így nem volt abban a helyzetben, hogy gyakorolhatta volna az 562/2006 rendelet 13. cikkének (3) bekezdésében előírt jogorvoslathoz való jogát.

70. A fenti megfontolások alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésre azt a választ adja, hogy az a körülmény, hogy egy utasnak a schengeni övezetbe nem tartozó két tagállam között közlekedő járatra való beszállásának a légitársaság által történő visszautasítása a célállomás szerinti tagállam illetékes hatóságainak azon információin, ajánlásain vagy határozatain alapul, amelyek az utasnál lévő okmányoknak az e tagállam határának átlépéséhez szükséges okmányoknak való megfelelőségére vonatkoznak, önmagában nem teszi lehetővé, hogy a légitársaság mentesüljön azon következmények alól, amelyek a szerződés és az arra alkalmazandó törvény alapján a fuvarozási szolgáltatás teljesítésének elmulasztásához kapcsolódnak.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdéstről

71. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdés a 261/2004 rendelet 2. cikke j) pontjának értelmezésére vonatkozik. A kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy e cikk alapján ki kell-e zárni a rendelet hatálya alól a „visszautasított beszállás” valamennyi olyan esetét, amikor a légitársaság azt az utas birtokában lévő nem megfelelő úti okmányokkal indokolja, még abban az esetben is, amennyiben bírósági határozat megállapította, hogy az úti okmányok megfelelőek, és ennél fogva a visszautasított beszállás indokolatlan.

72. Ezzel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy a 261/2004 rendelet 2. cikkének j) pontja kétféle indok alapján zárja ki a „visszautasított beszállás” minősítést, és így a rendelet alkalmazását. Az első indok arra az esetre vonatkozik, ha az utas nem tartja be az e rendelet 3. cikkének (2) bekezdésében meghatározott feltételeket. A második indok azokhoz az esetekhez kapcsolódik, amikor a szóban forgó beszállást „észszerű indokok”, „úgy mint egészségügyi, biztonsági vagy védelmi okok, illetve nem megfelelő utazási okmányok miatt utasítják el”.⁴⁷ A Blue Air által D. Z. beszállásának visszautasítása ellenében felhozott indokok, amelyek a román hatóságoknak a Románia területére való belépéshez előírt nemzeti vízum szükségességére vonatkozóan képviselt álláspontjára vonatkoznak, az indokok második körébe tartoznak.

73. A Bíróságnak már volt lehetősége annak megállapítására a 261/2004 rendelet 2. cikkének j) pontját annak környezete és az azt magában foglaló szabályozás által követett, a rendelet (3), (4), (9) és (10) preambulumbekkezdésében kifejezett és az előkészítő dokumentumokból⁴⁸ kitűnő célok fényében értelmezve, hogy a „visszautasított beszállás” e rendelkezésben foglalt fogalma „tág értelemmel bír, minden olyan esetre kiterjedve, amikor a légi fuvarozó megtagadja egy utas szállítását”.⁴⁹ A Bíróság szerint e fogalom megszorító értelmezése ellentétes lenne a 261/2004 rendelet céljával, amely – ahogyan azt (1) preambulumbekkezdésben megjelöli – az utasok magas szintű védelme.⁵⁰

74. Az e fogalomnak a Bíróság által elismert tág értelmével és a 261/2004 rendelet által kitűzött célokkal ellentétes tehát a rendelet 2. cikkének j) pontjában foglalt, a beszállás visszautasításával kapcsolatos „észszerű indokok” fennállására vonatkozó kivétel olyan értelmezése, amely szerint elegendő, ha a légitársaság hivatkozik ezen indokokra, például a nem megfelelő úti okmányokra annak érdekében, hogy kivonja magát e rendelet alkalmazása alól, és így megfoszsa a visszautasított beszállással érintett utast a 7. cikkben előírt kártalanításhoz való jogtól.

75. Más szóval az a kérdés, hogy egy utas beszállásának a légitársaság által történő visszautasítása a 261/2004 rendelet 2. cikkének j) pontja értelmében vett „visszautasított beszállásnak” minősül-e, nem az e visszautasítás igazolásaként felhozott indokok típusától, hanem ezen indokok megalapozottságától függ. Ebből az következik, hogy „visszautasított beszállásról” lehet szó abban az esetben is, amikor ezen visszautasítást az utas birtokában lévő úti okmányok megfelelőségével, vagy ahogyan arra a Blue Air hivatkozik, a célállomás szerinti tagállam hatóságainak az ezen megfelelőségre vonatkozóan képviselt álláspontjával összefüggő indokok igazolták, amennyiben ezen indokok nem megalapozottak.⁵¹

47 Lásd: 2012. október 4-i Finnair ítélet (C-22/11, EU:C:1994:604, 29. pont).

48 Különösen a Bizottság által 2001. december 21-én benyújtott, a visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú késése [helyesen: jelentős késése] esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletjavaslat, COM (2001) 784 végleges.

49 Lásd: 2012. október 4-i Finnair ítélet (C-22/11, EU:C:1990:604, 22. pont); 2012. október 4-i Rodríguez Cachafeiro és Martínez-Reboredo Varela-Villamor ítélet (C-321/11, EU:C:2007:609, 24. pont).

50 Lásd ebben az értelemben: 2006. január 10-i IATA és ELFAA ítélet (C-344/04, EBHT 2006., I-403. o., 69. pont); 2008. december 22-i Wallentin-Hermann ítélet (C-549/07, EBHT 2008., I-11061. o., 18. pont); 2012. október 4-i Finnair ítélet (C-22/11, EU:C:2012:604, 23. pont); 2012. október 4-i Rodríguez Cachafeiro és Martínez-Reboredo Varela-Villamor ítélet (C-321/11, EU:C:2012:609, 25. pont).

51 Lásd ebben az értelemben: az „Értelmező iránymutatások a visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú késése [helyesen: jelentős késése] esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról szóló 261/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, valamint a 889/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel módosított, a légi fuvarozók baleset esetén fennálló felelősségéről szóló 2027/97/EK tanácsi rendelet tekintetében” című bizottsági közlemény (2016/C 214/04) (HL 2016. L 214., 5. o., 3.1.1 pont).

76. A fentiek alapján nem gondolom, hogy azon indokok megalapozatlanságának megállapítása, amelyek a légitársaságot a beszállás visszautasításához vezették, önmagában elegendő annak megállapításához, hogy a 261/2004 rendeletet kell alkalmazni. Az e rendelet 2. cikke j) pontjának szövegében a beszállás visszautasítását igazoló indokok „észszerűségére” vonatkozóan tett utalás alapján ugyanis úgy vélem, az uniós jogalkotó célja az volt, hogy lényegében a légitársaságra telepítse a gondosság terhét ezen indokok alaposságának értékelése során, és így nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az ezen értékelés során elkövetett hiba a vonatkozó körülmények összességének fényében menthetőnek minősüljön.

77. Ezt az értelmezést támasztják alá a 261/2004 rendelet előkészítő munkálatai is. Bár a Bizottság eredeti javaslata nem tartalmazta a „visszautasított beszállás” fogalmának meghatározását, az Európai Parlament első olvasata során módosítási javaslat érkezett e fogalom bevezetésének szükségessége kapcsán, amely további pontosítás nélkül zárta ki e fogalom hatálya alól „azon eseteket, amikor a beszállást zavaró magatartás, egészségügyi vagy biztonsági okok, illetve nem megfelelő úti okmányok miatt tagadták meg”.⁵² A beszállás „észszerű indokok miatt” történő visszautasítására vonatkozó utalást a rendelet elfogadására irányuló eljárás során a későbbiekben építettek be, feltételezhetően a Tanács kezdeményezésére,⁵³ és egyidejűleg kibővítették a rendelet alkalmazásának mellőzésére vonatkozó lehetséges esetek körét, azokat az észszerűség követelményéhez kötve.

78. Való igaz, hogy úgy tűnik, a Bíróság a „visszautasított beszállásnak” a 261/2004 rendelet 2. cikkének j) pontja szerinti fogalmába – és következőképpen e rendelet alkalmazási körébe – tartozónak veszi általánosságban az utasnak fel nem róható valamennyi magatartást⁵⁴. Mindazonáltal úgy vélem, hogy e tekintetben a Bíróság által tett pontosítást inkább úgy kell érteni, hogy főszabály szerint e fogalom körébe tartozik az olyan visszautasított beszállás, amely nem az utas, hanem a légitársaság hatókörébe vezethető vissza, és nem tartozik a körébe az olyan visszautasított beszállás, amely, noha nem róható fel az utasnak, mindenestre úgy tekinthető, hogy észszerűen igazolható a fent említett rendelkezés értelmében.

79. Továbbra is fennáll ugyanakkor véleményem szerint az, hogy csak kivételes körülmények között tekinthető az utas beszállásának az úti okmányok megfelelőségével összefüggő indokok miatt történő visszautasítása észszerűen indokoltnak annak ellenére, hogy az a légitársaság földi személyzete által elkövetett hibán alapul. Ahogyan azt a Bizottság írásbeli észrevételeiben kiemelte, e társaságok ugyanis számos eszközzel rendelkeznek az úti okmányokra és vízumokra vonatkozó, a célállomás szerinti tagállamban érvényes rendelkezések ellenőrzésére, és annak elkerülésére, hogy az utasok beszállását tévedésből ilyen indokok alapján visszautasítsák, beleértve az érintett országok közigazgatási hatóságainak megkeresését és az IATA Timatic adatbázisának lekérdezését.

80. Véleményem szerint nem állnak fenn ilyen kivételes körülmények az alapeljárásban, amikor egyrészt D. Z. a Romániába való belépéshez az 565/2014 határozattal összhangban előírt okmányokkal, valamint az általa a román külügyminisztérium részére az e minisztérium internetes oldalán keresztül megküldött vízumkérelemmel, és ez utóbbi azon válaszával jelent meg a beszállásnál, amelyben megállapították, hogy az ő esetében nem szükséges a vízum, és másrészt a beszállásnak a Blue Air társaság általi visszautasítása a román hatóságok által a belépés visszautasítása tárgyában elfogadott

52 Lásd az első olvasat során tett 9. sz. módosító javaslatot. Ezen módosítás indokolásaként az Európai Parlament pontosította, hogy „[a] rendeletnek magában kellene foglalnia a »visszautasított beszállás« fogalmát, amely többek között figyelembe veszi azt, hogy a személyazonosító okmány hiánya vagy érvénytelensége vagy más biztonsági tényező az utas elutasításának érvényes indokát képezi, és nem tekinthető a beszállás elmulasztásának”. Lásd az Európai Parlamentnek a 2002. október 24-i első olvasatban meghatározott álláspontját (HL 2003. C 300E, 557. o.). Megjegyzem, hogy a rendeletre vonatkozó javaslatnak a Bizottság által benyújtott módosításában (HL 2003. 71 E., 188. o.) a Bizottság elfogadta a parlamenti módosító javaslatot, és beillesztette a rendeletre vonatkozó javaslat 2. cikkének h) pontjába a „visszautasított beszállás” fogalmának meghatározását („egy légi járaton az utasok beszállásának megtagadása”), anélkül hogy átvette volna az Európai Parlament által bevezetett kivételt.

53 A jelenlegihez nagyban hasonló szöveg szerepelt a 2003. március 18-i 27/2003/EK közös álláspont (HL 2003. C 125., 63. o.) 2. cikkének j) pontjában.

54 Lásd: 2012. október 4-i Finnair ítélet (C-24/11, EU:C:1990:604, 24. pont), 2012. október 4-i Rodríguez Cachafeiro és Martínez-Reboredo Varela-Villamor ítélet (C-321/11, EU:C:2007:609, 32. és azt követő pontok).

vélelmezett határozaton alapul. E tekintetben hangsúlyozom, hogy még ha a kérdést előterjesztő bíróság látszólag ténylegesen abból az előfeltevésből indult is ki, hogy D. Z.-vel szemben határozatot hoztak, mind az előzetes döntéshozatalra utaló végzés, mind a Blue Air által benyújtott írásbeli észrevételek olvasata alapján kitűnik, hogy az e feltevés alapját képező egyedüli elem a Blue Air társaság bukaresti repülőtéren dolgozó alkalmazottjának e-mailje, amelynek tartalmát a jelen indítvány 16. pontja foglalja magában. Észrevételeiben a Blue Air ismét felhossa azon személynek a kérdést előterjesztő bíróság előtt már ismertetett tanúvallomását, aki lefolytatta D. Z. úti okmányainak ellenőrzését, amelyből kizárólag az tűnik ki, hogy ezen okmányokat továbbították a Blue Air társaságnak a bukaresti repülőtéren dolgozó földi ellenőrző személyzete részére, és hogy a szolgálatban lévő alkalmazott azt válaszolta a Blue Air társaság larnakai repülőtéren dolgozó megbízottjainak, hogy belépési vízum nélkül D. Z. nem léphet be Romániába. E tanúvallomás egyetlen pontja sem jelzi, hogy mely román hatóság nyújtotta ezt az információt, sem pedig azt, hogy a szóban forgó alkalmazott mely szervezetet kereste meg, és hogy D. Z. úti okmányai továbbításra kerültek-e ezeknek a hatóságoknak a részére.

81. A fenti megfontolások összessége alapján azt javasolom a Bíróságnak, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdésre azt a választ adja, hogy a 261/2004 rendelet 2. cikkének j) pontját úgy kell értelmezni, hogy a „visszautasított beszállásnak” az e rendelkezés értelmében vett fogalma alá tartozik az az eset, amikor az utas az indulási repülőtéren a légitársaság földi személyzete vagy képviselője vagy megbízottja által az utas úti okmányai megfelelőségének ellenőrzése során elkövetett hiba miatt nem szállhatott fel a járatra, kivéve ha az eset valamennyi körülménye alapján úgy tűnik, hogy az eljárás során tanúsított gondosság ellenére a hiba elkerülhetetlen volt.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdésről

82. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy összeegyeztethető-e a 261/2004 rendelet 15. cikkével a légifuvarozó felelősségének azon esetekben történő kizárására vagy korlátozására vonatkozó kikötés, amikor az utas beszállását az úti okmányok megfelelőségével összefüggő indokok alapján utasítják vissza, amennyiben e kikötés szerepel a légi fuvarozó által alkalmazott és internetes oldalán közzétett általános fuvarozási feltételek között.

83. A 261/2004 rendelet 15. cikke egyértelműen kimondja, hogy az utasok nem mondhatnak le az e rendelet által megállapított minimális jogaikról, valamint hogy nincs lehetőség a légi fuvarozók terhére megállapított kötelezettségektől való eltérésre, különösen a fuvarozási szerződésben szereplő felelősséget kizáró vagy korlátozó rendelkezések révén.

84. A Blue Air által alkalmazott általános fuvarozási feltételekben foglaltakhoz hasonló kikötések tehát összeegyeztethetetlenek e rendelettel a visszautasított beszállásnak az e rendelet alkalmazási körébe eső eseteiben, amennyiben azok ahhoz vezetnek, hogy megfosztják az utasokat a 261/2004 rendelet 4. cikkének (3) bekezdése szerinti kártalanításhoz való jogtól.

85. Márpedig ahogyan arra az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdésre adott válaszbomban már utaltam, a 261/2004 rendelet alkalmazási körébe esik a 2. cikkének j) pontja értelmében mind az az eset, amikor az utas beszállásának visszautasítására a légitársaság személyzete által az előbbi által bemutatott úti okmányok megfelelőségének értékelése során elkövetett hiba miatt került sor, mind az az eset, amikor a beszállás visszautasításáról a járat célállomása szerinti tagállam hatóságai által tett olyan ajánlás vagy határozat alapján határoztak, amely az említett okmányoknak az utasnak az említett tagállam területére történő belépéséhez való megfelelőségének helytelen értékelésén alapult.

86. A fentiekben kifejtett indokok alapján úgy vélem, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 261/2004 rendelet 15. cikkével ellentétes a légi fuvarozó felelősségének azon esetekben történő kizárására vagy korlátozására vonatkozó kikötés, amikor az utas beszállását az úti okmányok megfelelőségével összefüggő indokok alapján utasítják vissza, amennyiben e kikötés szerepel a légi fuvarozó által alkalmazott és internetes oldalán közzétett általános fuvarozási feltételek között, ha e feltétel alkalmazása ahhoz vezet, hogy megfosztja az utasokat a 261/2004 rendelet 4. cikkének (3) bekezdése szerint kártalanításhoz való jogtól a visszautasított beszállásnak az e rendelet 2. cikkének j) pontja alapján annak alkalmazási körébe eső eseteiben, amelyek közé tartozik a beszállásnak a légitársaság személyzete által az utas úti okmányainak megfelelőségére vonatkozó ellenőrzés során elkövetett hibából eredő visszautasítása.

Véggövetkeztetés

87. A fenti megfontolások összességére tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság az Eparchiako Dikastirio Larnakas (larnakai kerületi bíróság, Ciprus) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő választ adja:

„A 2014. május 15-i 565/2014/EK európai parlamenti és tanácsi határozatot úgy kell értelmezni, hogy az a határozatban címzett tagállam, amely az e határozat 3. cikkének (1) bekezdésében foglalt okmányoknak a nemzeti vízumaival való egyenértékűségének elismeréséről kivételek előírása nélkül döntött, és a határozat 5. cikkével összhangban arról a Bizottságot értesítette, ezen értesítésnek az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való közzétételének napjától az 539/2001 rendelet 1. mellékletében említett harmadik országok azon állampolgárainak a határon való belépését, akik az említett 3. cikk (1) bekezdésében foglaltak egyikét képező, szabályosan kiadott, érvényes okmánnyal rendelkeznek, nem utasíthatja vissza kizárólag azon az alapon, hogy nem rendelkeznek nemzeti vízummal. A harmadik ország azon állampolgára hivatkozhat az elutasító határozat jogszerűségének vitatása céljából az 565/2014 határozatra, akinek az említett körülmények között visszautasították a tagállam területére való belépését vagy az azon való átutazását.

Az a légi fuvarozó, amely közvetlenül vagy képviselői útján az indulási hely szerinti tagállam repülőterén arra hivatkozással utasítja vissza egy utas beszállását, hogy a célállomás szerinti tagállam hatósága a nemzeti vízum hiánya miatt megtagadta a belépést, nem tekinthető ezen tagállam olyan szervének, amellyel szemben a szóban forgó utas hivatkozhat az 565/2014 határozatot végrehajtó tagállamok részére előírt kötelezettségekre.

Az a körülmény, hogy egy utasnak a schengeni övezetbe nem tartozó két tagállam között közlekedő járatra való beszállásának a légitársaság által történő visszautasítása a célállomás szerinti tagállam illetékes hatóságainak azon információin, ajánlásain vagy határozatain alapul, amelyek az utasnál lévő okmányoknak az e tagállam határának átlépéséhez szükséges okmányoknak való megfelelőségére vonatkoznak, nem teszi lehetővé önmagában, hogy a légitársaság mentesüljön azon következmények alól, amelyek a szerződés és az arra alkalmazandó törvény alapján a fuvarozási szolgáltatás teljesítésének elmulasztásához kapcsolódnak.

A visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú késése [jelentős késése] esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról szóló, 2004. február 11-i 261/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 2. cikkének j) pontját úgy kell értelmezni, hogy a „visszautasított beszállásnak” az e rendelkezés értelmében vett fogalma alá tartozik az az eset, amikor az utas az indulási repülőterén a légitársaság földi személyzete vagy képviselője vagy megbízottja által az utas úti okmányai megfelelőségének ellenőrzése során elkövetett hiba miatt nem szállhatott fel a járatra, kivéve ha az eset valamennyi körülménye alapján úgy tűnik, hogy az eljárás során tanúsított gondosság ellenére a hiba elkerülhetetlen volt.

A 261/2004 rendelet 15. cikkével ellentétes a légi fuvarozó felelősségének azon esetekben történő kizárására vagy korlátozására vonatkozó kikötés, amikor az utas beszállását az úti okmányok megfelelőségével összefüggő indokok alapján utasítják vissza, amennyiben e kikötés szerepel a légi fuvarozó által alkalmazott és internetes oldalán közzétett általános fuvarozási feltételek között, ha e feltétel alkalmazása ahhoz vezet, hogy megfosztja az utasokat a 261/2004 rendelet 4. cikkének (3) bekezdése szerinti kártalanításhoz való jogtól a visszautasított beszállásnak az e rendelet 2. cikkének j) pontja alapján annak alkalmazási körébe eső eseteiben, amelyek közé tartozik a beszállásnak a légitársaság személyzete által az utas úti okmányainak megfelelőségére vonatkozó ellenőrzés során elkövetett hibából eredő visszautasítása.”